

Udgivet 03.03.2023

Biodiversitet og økologisk landbrug – hvordan hænger det sammen?

Økologisk landbrugspraksis både bruger og understøtter biodiversiteten i agerlandet og producerer samtidig et stabilt udbytte af foder og fødevarer.

Af Karen Munk Nielsen

Formålet med økologisk landbrug er at producere bæredygtige fødevarer med minimal belastning af miljø, klima og natur. Landbruget kan ikke løse verdens biodiversitetskrisen, men det økologiske landbrug har afgørende betydning for at genopbygge biodiversiteten i landbrugslandet gennem en rigere marknatur.

En lang række arter tilknyttet det dyrkede areal er i kraftig tilbagegang og skal beskyttes. På populationsniveau er tilbagegangen over de seneste årtier op mod 60-80 pct., og der er behov for at genskabe tilstrækkelige ressourcer, dvs. føde og levesteder til, at bestandene kan vokse. Økologisk drift har her en række fordele, fordi brugen af syntetisk kvælstof, herbicider og de fleste fungicider og insekticider ikke anvendes på økologisk jord.

Økologi bidrager med føde og levesteder

Ifølge forskningsinstitutionen FIBL har økologiske landbrug mellem 46 og 72 pct. flere halvnaturområder end konventionelle landbrug. Det er f.eks. enge og overdrev, som ikke pløjes og omlægges, men som i nogen grad udnyttes til landbrugsproduktion, og som er afhængige af denne udnyttelse for at bevare deres karakteristiske plante- og dyreliv. Desuden viser dansk forskning, at levende hegn på økologiske bedrifter er en bedre fødekilde for blomstersøgende insekter end hegn på konventionelle arealer, da de indeholder flere blomstrende planter, der blomstrer mere og over en længere periode. Netværket af diger, markveje, småbevoksninger, levende hegn og mergelgrave, som også kaldes *ressourcehabitater*, udgør skelettet for livet i agerlandet og er nødvendige for at opretholde fødekæderne og for, at tiltag på markfladen får en gunstig effekt.

Foto: Morten Telling

Ukrudt er motoren i fødekæderne

Agerlandets fødekæder påvirkes af management på dyrkningsfladen. Fordi der ikke bruges syntetiske sprøjtegifte på økologiske marker, vil der være en vis mængde ukrudt i markerne. Dette ukrudt – såkaldte pionerarter – er motoren i agerlandets fødekæde, da de giver føde til mange af markens insekter. Sædskifte, afgrødevalg og -diversitet, markstørrelse, jordbearbejdning, høst- og afgræsningsmetoder er andre elementer, som har betydning for biodiversitet i landbrugslandskabet.

Rigere biodiversitet gavner produktionen

En rig marknatur understøtter mange af de naturlige processer, der driver fødevarereproduktionen. Naturlig regulering af skadedyr og sygdomme samt bestøvning er to vigtige økosystemtjenester, der forøger markernes udbytter. På verdensplan er 75 pct. af de vigtigste afgrøder helt eller delvist afhængige af insekters bestøvning, og i Danmark vurderes insekternes bestøvningsarbejde at have en værdi på mellem 421 og 690 millioner kr. om året. Det er ligeledes estimeret, at 30-40 pct. af verdens afgrøder går tabt til skadegørere.

En rig jordbundsfauna er afgørende for nedbrydning af gødning, afgrøderester og rødder. Denne omsætning frigiver næring til afgrøderne og bidrager til jordens bæreevne og vandholdende evne samt sygdomsundertrykkelse. Disse økosystemtjenester udgør en væsentlig økonomisk værdi og er altafgørende for en robust produktion. Den del af organismerne, der er nyttige for produktionen, kaldes *funktionel biodiversitet*.

Beskyttet natur og økologi

De mest truede og sjældne arter har brug for særlig beskyttelse. Eksisterende naturarealer skal bevares og beskyttes, og flere, større arealer skal udtages til ny natur. Det er vigtigt, hvis vi skal vende biodiversitetskrisen. Da det økologiske landbrug ikke påvirker disse naturarealer negativt gennem afdrift af pesticider og kunstgødning, kan økologien udgøre et værn, ligesom økologiske dyreholdere kan levere et

centralt værktøj i naturforvaltningen i form af græsning af værdifulde, plejekrævende naturarealer. En stor del af tabet af biodiversitet i den danske natur hænger sammen med tilbagegangen i græssende dyr. Afgræsning af overdrev, enge og heder er med til at sikre og genskabe naturindholdet og kan samtidig bidrage til en bæredygtig produktion af kød og mælk.

Definitioner på biodiversitet

- Biodiversitet: Mangfoldigheden af alle levende organismer.
- Agrobiodiversitet: Mangfoldigheden af levende organismer i landbrugssystemet.
- Funktionel biodiversitet: Mangfoldigheden af levende organismer, der gavner landmandens produktion

For mere information

Maja Eline Petersen

Konsulent
Biodiversitet, planteproduktion
+45 28 90 20 39
maep@icoel.dk

Trine Ørum Schwennesen

Konsulent
Funktionel biodiversitet,
biokontrol
+45 61 71 78 52
tsch@icoel.dk

Bent Rasmussen

Specialkonsulent
Landbrugsnatur, naturpleje
+45 61 43 51 29
beor@icoel.dk

Julie Rohde Birk

Konsulent
På barsel
+45 25 42 93 03
juli@icoel.dk